

Aarhus
Symfoni
21/Orkester
/22

Schubert, Brahms, Dvorák & Rachmaninov

SVINGOM MED FRYDEN

3. februar 2022 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Franz Schubert (1797-1828)

Symfoni nr. 1 (1813)

- 1 Adagio – Allegro vivace
- 2 Andante
- 3 Allegro
- 4 Allegro vivace

30 min.

Johannes Brahms (1833-1897)

Ungarsk dans nr. 3: Allegretto (1869)

Ungarsk dans nr. 17: Andantino (1880, arr. Dvorák)

Ungarsk dans nr. 5: Allegro (1869, arr. Schmeling)

5 min.

5 min.

5 min.

P A U S E

25 min.

Antonín Dvorák (1841-1904)

Slavisk dans nr. 8, "Furiant" (1878)

Slavisk dans nr. 2, "Starodávny" (1886)

Slavisk dans nr. 1, "Furiant" (1878)

5 min.

5 min.

5 min.

Sergej Rachmaninov (1873-1943)

Klaverkoncert nr. 1 (1891)

- 1 Vivace
- 2 Andante cantabile
- 3 Allegro scherzando

30 min.

Varighed i alt ca. 115 min.

MEDVIRKENDE

Andreas Stoehr

DIRIGENT

Christian Ihle Hadland

KLAVER

Edgar Degas: The Dancers (1854-1917)

TITANENS ØJE

af Christina Blangstrup Dahl

Schuberts strålende første symfoni er den bedste symfoni af Schubert, som du ikke har hørt endnu. Musikken emmer af ungdom og optimisme, når han tager arven op efter sine store forgængere – men på helt sin egen måde. Det er komponistens første og vidunderligt elegante skridt ind i symfoniernes verden.

Rachmaninovs første klaverkoncert er også det første store eksempel på, hvad den russiske mester kunne med et klaver. Koncerten er fuld af ungdommeligt gåpåmod og impulsivitet, og musikken flyder over af både varme klange og indadvendt drømmeri.

Vi krydrer med energiske øst-europæiske danse fra Brahms og Dvorák til en koncert, der står i ungdommens og dansens tegn.

Schubert Symfoni nr. 1

16 år. Så ung var Schubert, da han gjorde sin første symfoni færdig. Den emmer af strålende ungdom og optimisme – det er virkelig ikke svært at høre, hvad der skulle komme fra komponistens hånd senere hen. Men tag ikke fejl; den 1. symfoni er ikke et "nej, hvor nuttet; han skal nok blive til noget"-værk – det er en fuldbåren symfoni i sin egen ret.

Det er nu også en symfoni, der ikke lægger skjul på sine wienerklassiske

rødder. Den unge Schubert studerede Mozart og Haydns musik, og faktisk var hans lærer ingen ringere end Salieri. Det var ikke nødvendigvis lette forbilleder at have: "Mozart og Bach efterlod sig en temmelig umulig situation, for de gjorde alt, hvad der var muligt at gøre med det musikalske sprog – og så var dem, der kom efter dem, tvunget til at gøre noget andet. Hvilket er, hvad Schubert gjorde," siger dirigenten Sir Colin Davis om Schubert.

Det var tilsyneladende ikke noget, der afskrækkede den unge komponist: Schubert skrev simpelthen musikken direkte ind i partituret; ingen søgende skitser og famlende forsøg her.

Symfoniens struktur er helt traditionel wienerklassisk: Hurtig-langsom-sjov-hurtig. Første sats indledes af en alvorlig adagio, der går over i en letfodet allegro. Anden sats vidner for alvor om den Schubert, der skal komme, med sin noble, lyse karakter. Menuetten er wienerklassisk sjov og ballade, inklusive en trio i form af en ländler, den lårklaskende østrigske folkedans, og sidste sats er sprængfyldt med fremadstræbende energi og munterhed.

Symfonien blev først udgivet mange år senere i en udgave med komponistens samlede symfonier. Men Schubert fik faktisk selv hørt symfonien spillet, mens han levede, af et orkester

sammensat til lejligheden. Det sker til gengæld ikke ofte længere – altså at man hører symfonien spillet. Og det er en skam, også ifølge dirigenten Sir Colin Davis: ”Den første symfoni, som næsten aldrig bliver spillet, er et dejligt, fortryllende værk.” Og når Sir Colin siger det, må det være rigtigt.

Bonusinformation af den mere spekulative slags: Schubert var 29, da han færdiggjorde sin sidste symfoni, den store symfoni i C-dur. På den alder var Beethoven først lige begyndt arbejdet på sin første symfoni. Tænk, hvad det kunne være blevet til, hvis Schubert havde haft et lidt længere liv...

Brahms Ungarske danse

Eksotisk er godt! Det har op gennem tiderne været en ledetråd for komponister. Nu var definitionen af ”eksotisk” nok lidt anderledes i en tidsalder, hvor de fleste mennesker ikke flyttede sig mere end en dagsrejse til fods – i hele deres liv. Brahms var dog privilegeret, eftersom han havde spillet sammen med den ungarske violinist Eduard Reményi, som havde lært ham mere om den ungarske musik. Så for Brahms var Ungarn ikke bare eksotisk og dragende; Brahms vidste rent faktisk noget om musikken og var meget tiltrukket af den. Det samme var publikum, og dansene blev både hans mest populære værker – og dem, som han tjente flest penge på. De er nemlig oprindeligt skrevet for firhændigt klaver, og der var et stort marked for musik, der kunne spilles af amatører hjemme i borgerskabets stuer. Brahms har

sidenhen orkestreret et par af dansene, og det samme har andre komponister.

Den tredje dans er en af de eneste, som Brahms selv orkestrerede. Den har en langsom indledning, der er lige dele elegant og kæk. I midten sættes tempoet op til en fejende og ilter svingom, før vi vender tilbage til udgangspunktet.

Dans nr. 17 er udgivet i det fjerde bind af danse (og ja, mængden af bind afslører, at Brahms her havde fundet en glimrende indtægtskilde), og den er orkestreret af Dvorák samme år, som den udkom.

Nr. 5 er sikkert Brahms’ største hit. Den er inspireret af en czardas, ”Bártfai emlék”, som Brahms fejlagtigt troede var en folkemelodi. Så rent faktisk er der lidt tyveri på spil her. Dansen er for øvrigt udødeliggjort både af Charlie Chaplin i en barberingsscene i *Diktatoren* og af Looney Tunes’ tegnefilm med de tre små grise.

Dvorák Slaviske danse, op. 46 og op. 72

Hvor Brahms søgte uden for sin egen kulturkreds, da han skrev sine ungarske danse, så søgte Dvorák tilbage til sine elskede slaviske rødder med sine *Slaviske danse*. Og faktisk har vi allerede hørt lidt af Dvoráks kunnen i aften, eftersom det jo var ham, der udsatte Brahms’ 17. ungarske dans for orkester.

Ligesom hos Brahms er stykkerne skrevet for firhændigt klaver, og det er der en god grund til; Dvorák var ganske enkelt inspireret af Brahms’ *Ungarske*

danse, da han skrev sine egne. Hans forlægger havde nemlig bedt ham om at skrive ”noget med dans”, og Dvorák vidste ikke helt, hvor han skulle begynde. Ergo tog han udgangspunkt i Brahms. I dette tilfælde er det dog Dvorák selv, der har orkestreret alle dansene. Han bruger – i modsætning til Brahms – aldrig egentlige folkemelodier, men bruger de traditionelle rytmer og strukturer for at vække folkemusikkens ånd til live. Og det må siges at lykkes for ham; de slaviske danse etablerede ham som en internationalt anerkendt komponist.

Bonusinformation: Det kan godt være, at værket hedder *Slaviske danse* – men rent faktisk er alle dansene inspireret ikke bare af slavisk musik generelt, men af bøhmisk musik i særdeleshed.

Den ottende dans fra første bind er en ”furiant”, altså en djævleblændt hurtig dans, der skifter taktart mellem 2 og 3. Den anden dans stammer fra andet bind og har undertitlen ”starodávný” (hvilket betyder ”ældgammel” på tjekkisk). Den starter langsomt i $\frac{3}{4}$ -dele, men har også hurtigere afsnit undervejs. Vi slutter med begyndelsen, nemlig den første dans, der igen er en furiant.

Rachmaninov Klaverkoncert nr. 1

Rachmaninov var kun 18 år, da han skrev sin første klaverkoncert. Det var for øvrigt året før, han debuterede fra Moskva-konservatoriet med klaver som hovedfag. Han vidste – sin unge alder til trods – med andre ord godt, hvordan man skriver klavermusik.

De fleste hører Rachmaninovs 2. og 3. klaverkoncert lang tid før, de hører nr. 1. Sådan var det også for samtidens publikum; det var nemlig først i 1917, at Rachmaninov redigerede koncerten, og den blev udgivet.

Når vi snakker om den første klaverkoncert som et ungdomsværk, er det således rigtigt nok – men det er et ungdomsværk set gennem en moden komponists briller.

Lige så populær som 2. og 3. klaverkoncert blev den første klaverkoncert aldrig – til Rachmaninovs fortrydelse: ”Jeg har genskrevet min første koncert; den er virkelig god nu. Al den ungdommelige friskhed er der, og alligevel spiller den sig selv så meget lettere. Og ingen lægger mærke til det. Når jeg fortæller dem i Amerika, at jeg vil spille den første koncert, protesterer de ikke. Men jeg kan se på deres ansigter, at de ville foretrække den anden eller den tredje.”

Den adskiller sig fra de andre to koncerter ved at være mindre gavmild med de store melodier; til gengæld er den fuld af ungdommeligt gåpåmod og impulsivitet.

Koncerten starter med manér, når Rachmaninov kaster både messing og dobbelte oktaver og akkorder ud i koncertsalen. Det minder lidt om starten på Griegs klaverkoncert, og det er der en god grund til: Eleverne på konservatoriet blev opfordret til at følge en fast model, når de skrev deres første stykker i en ny form – og Rachmaninov valgte Grieg til første og

sidste sats. Den kendte han nemlig godt, for hans lærer havde øvet den et par år tidligere hjemme hos Rachmaninov.

Anden sats er kort, et drømmende og indadvendt stykke nattemusik. Ifølge Rachmaninov selv komponerede han anden og tredje sats på to en halv dag – for at indhente hvad han selv kaldte sin tidligere dovenskab. Den unge mands selvopfattelse skal man dog nok tage med et gran salt; Rachmaninov studerede klaver og komposition samtidig på konservatoriet og afsluttede begge fag et år før tid; dovenskab har formodentlig ikke været et stort problem for ham.

Sidste sats er endnu en chance for solisten til at vise sin virtuositet. ”Jeg er en russisk komponist, og mit fædreland

har undgåeligt haft indflydelse på mit temperament,” siger Rachmaninov selv. Og i den sidste sats får vi netop den russiske romantiks storhed og schwung med fuldfede harmonier og dybfølte temaer. For ganske vist er den første klaverkoncert et ungdomsværk, men Rachmaninov har langt mere til fælles med 1800-tallets romantikere end med 1900-tallets musikalske revolutionære. Hans musik er altmodisch på den allerbedste facon. I sammenligning med de senere koncerter er den første klaverkoncert dog mere legesyg; måske tager den ganske enkelt sig selv mindre højtideligt. Og det er jo ikke den værste egenskab for et ungdomsværk.

Rigtig god koncert.

Biografier af Christina B. Dahl

SYMFONIEN – EN GENRES FØDSEL

Symfonien som genre opstår midt i 1700-tallet og udvikler sig drastisk de første 100 år via nøglekomponisterne Stamitz, Haydn, Mozart, Beethoven og Schubert.

Læs Peer Kjær Andersens artikel og udforsk symfoniens skabelseshistorie på vores hjemmeside under ”Baggrundshistorier”.

WWW.AARHUSSYMFONI.DK

Andreas Stoehr DIRIGENT

Andreas Stoehr er en østrigsk dirigent, der har fået den wieneriske tradition ind med blodet. Han er både uddannet og har arbejdet i Wien, men har også dirigeret i en årrække i forskellige europæiske operahuse, herunder operaen i Graz, Opera Comique i Paris, St. Gallen, statsoperaen i Prag og Deutsche Oper am Rhein. Han er en hyppig gæst i Skandinavien, både i Stockholm og på Det Kongelige Teater i København – og i Aarhus Symfoniorkester, hvor han sidste for et par år siden dirigerede den traditionsrige nytårskoncert så godt, at han straks blev inviteret tilbage.

Imidlertid blev koncerterne aflyst på grund af nedlukningen, så derfor er vi glade for, at det lykkedes os at få ham til at dirigere denne koncert i stedet.

Personligt brænder Stoehr for opdagelsen og opførelsen af operapartiturer, der ellers anses for ”tabte”. Hans anstrengelser har bl.a. andet ført til førsteopførelsen af Schuberts sidste opera *Der Graf von Gleichen*.

Christian Ihle Hadland **KLAVER**

I det seneste årti har Christian Ihle Hadland etableret sig som en musiker, hvis sarte, raffinerede spil og personlige stil har givet ham adgang til nogle af verdens mest prestigefyldte scener.

Christians internationale gennembrud kom for alvor i 2011, da han blev udnævnt til BBC New Generation Artist for en to-årig periode. I denne periode spillede han med alle fem BBC-symfoniorkestre, og hans solo- og kammerkonserter blev radiotransmitteret. Som afslutning på forløbet var Christian solist i Beethovens anden klaverkoncert ved BBC Proms med Oslo-Filharmonien under Vasily

Petrenko; koncerten blev udsendt live, og Christian blev rost af kritikere for sin ”perlende” og ”overjordiske” klang.

Hans debut kom allerede som 15-årig med det norske radioorkester, og siden har han bl.a. spillet med alle de store orkestre i Skandinavien, Hallé Orchestra, Royal Scottish National Orchestra, Orchester National de Lyon, Helsinki Philharmonic og BBC Philharmonic. Desuden er han en efterspurgt kammermusiker og spiller hyppigt i Wigmore Hall i London. Han har indspillet en række CD'er, herunder med danske Andreas Brantelid.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Ian van Rensburg
Alexandru Radu, gæstekoncertmester
Johanna Tolvanen
Tue Lautrup
Hanne Holt Nielsen
Thea Clemson Andersen
Todd Cadieux
Katrin Djordjevic Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Hayato Ishibashi
Peter Clemson, kontrakt

VIOLIN II

Sarah Lucy Foldager
Birgitte Bærentzen Pihl
Marta Wisniowska-Mruk
Vibeke Lund Nielsen
Charlotte Hald Lauridsen
Pernille Jönsson Nüchel
Sonja Lind, kontrakt
Anita Sándor, assistent
Violina Petrova, assistent
Hanne Askou, assistent

BRATSCH

Christine Hæge Larsen
Nikolaj Lind Pedersen
Eva Paulin
Lars Kvist
Ático Razera
Zane Sturme, kontrakt
Robert Karlsson, assistent
Mette Sørig Thomsen, assistent

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Brian Friisholm
Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Chiao-Hui Hwang
Fang-Yu Liang

KONTRABAS

David Møllfattrick
Erik Brodin Higgins
Christian Jørgensen
Frank Christensen
Poul Erik Jørgensen

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjøller
Judith Wehrle

OBO

Oliver Nordahl
Lisa Anna Gross

KLARINET

Mathias Vik Kjøller
Vibeke Kærsgaard Lembecke

FAGOT

Eric Beselin
Daniel Handsworth, kontrakt

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Maria Cooper
Carsten Elborg Adrian
Jari Kamsula
Klaus Gottlieb

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Martin Schuster

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen, kontrakt

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Nikolai Petersen, kontrakt

SLAGTØJ

Anders Lynghøj
Klaes Nielsen, kontrakt
Eppu Hietalahti, kontrakt

SYMF^oBUSINESS

et unikt partnerskab
på tværs af symfoni,
udvikling & erhverv

SymfoBusiness er et kulturfremmende værdipartnerskab og et direktørnetværk — samt et berigende oplevelsestilbud for alle ansatte i de virksomheder, som samarbejder med Aarhus Symfoniorkester.

Ved at tegne et årligt medlemskab og blive enten Platin- eller Sølvpartner støtter man direkte orkestrets vision, der byder på radikale nye måder at præsentere klassisk musik på, fortælle orkestrets historie, og inddrage publikum i interaktive og medrivende koncertformer.

Som SymfoBusiness-partner er man derudover garanteret et skræddersyet koncertforløb med

indlagte middage, rejse og eventuelt optræden i virksomheden, der tager medlemmerne helt ind i musikken — og bagom den.

Det er et forløb, der til fulde udnytter orkestrets professionelle kompetencer for sammenspil, organisering og inspiration — både som det kommer til udtryk i arbejdet på scenen og i alt det, der foregår før publikum lytter med.

Interesserede virksomheder og ledere kan kontakte Administrations- og sponsorchef Thorkild Andreasen:

thorand@aarhus.dk • 41 85 68 51

SymfoBusiness særlige givere 2022

SALLING·FONDEN

KOBMAND HERMAN SALLINGS FOND

Stibo-Fonden

Per og Lise Aarsleff Fond

SymfoBusiness Platinpartnere 2022

vola

pwc

SCHOUW+CO

KAUFMANN
SINCE 1908

Bjerrers
Bureau ApS

SymfoBusiness Sølvpartnere 2022

Danske Bank

Vær med til at støtte AARHUS SYMFONIORKESTER

Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.

Se programmet på
www.asov.dk

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

Optaktsholder 10. februar:
1. violinist i Aarhus Symfoniorkester
Matthias von Niessen

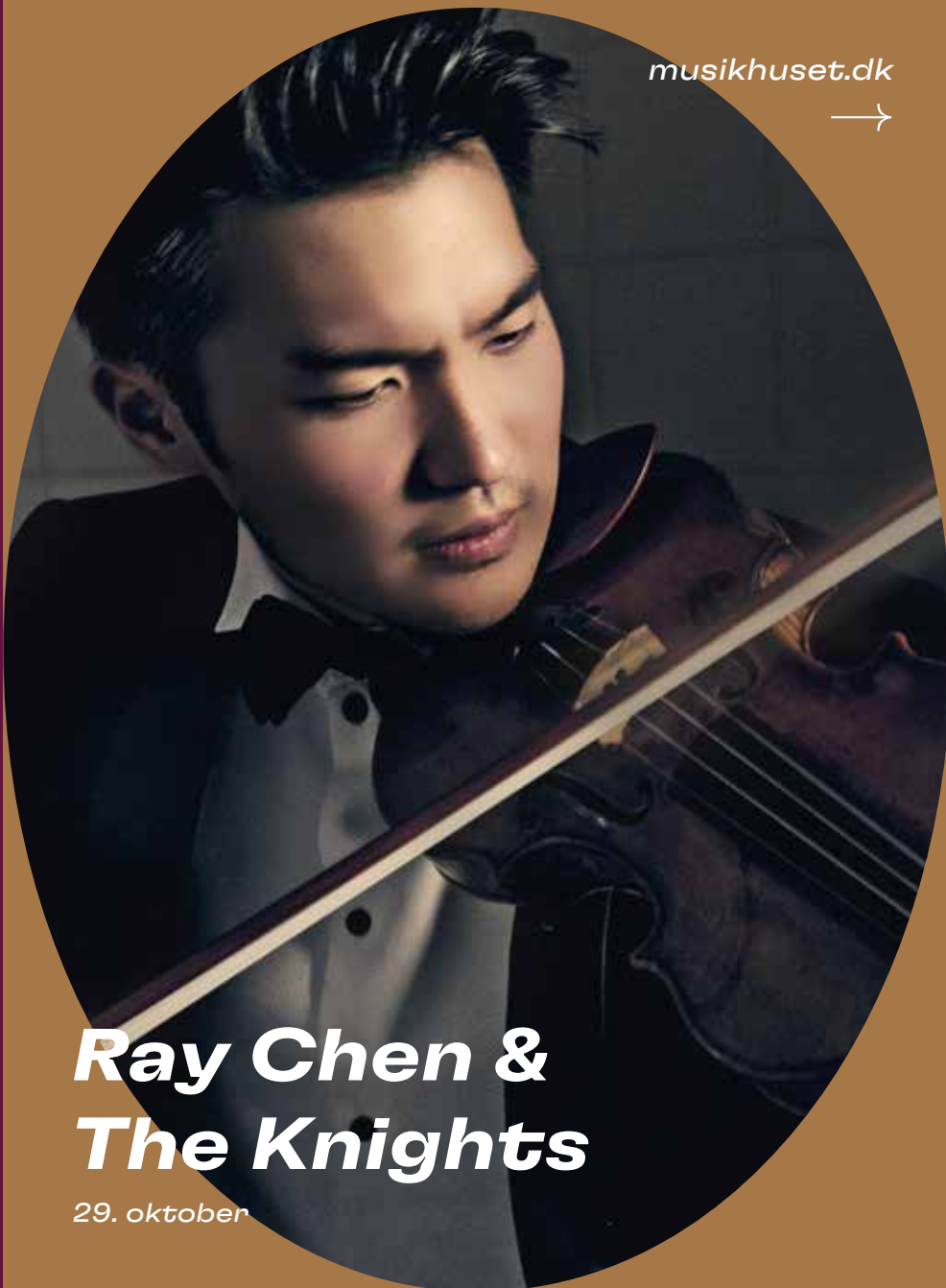
eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

Ray Chen & The Knights

29. oktober

Det Kongelige Kapel Ungdommelige mesterværker 29. apr

En symfoni til Aarhus 19. juni

De fire årstider efter Vivaldi Karl Aage Rasmussen og

Concerto Copenhagen 8. oktober